

Siirtolaisuuden tutkimuksen tuulia Meksikosta

Jaana Palander

Oaxacasta lähdetään helposti siirtolaisiksi

Oaxaca on Meksikon osavaltio, joka sijaitsee etelässä Tyynen meren rannalla, asukkaita siellä on noin 3,5 miljoonaa. Alue on kulttuurillisesti rikasta, mutta taloudellisesti köyhää seutua. Oaxacan alueelta on lähtenyt paljon siirtolaisväestöä töihin sekä pohjoisen kaupunkeihin että Yhdysvaltoihin. On arvioitu, että Yhdysvalloissa asuu noin miljoona oaxacalaista ja he lähettävät vuosittain kotiin 300–400 miljoonaa dollaria. (GCEO 1999: 111.) Siirtolaisten rahalähetykset muodostavat tärkeän osan erityisesti pikkukylien asukkaiden tuloista.

Lähtijöitä on kaikenlaisia, mutta suurin osa on nuoria miehiä, jotka lähtevät työskentelemään maatalous- ja palvelualoilla (IOAM 2008: 270). Viimeaikoina on lähtijöinä ollut entistä enemmän koulutettuja nuoria, jotka eivät ole löytäneet koulutustaan vastaavaa työtä kotimaasta ja lähtevät "hanttihommiin" ulkomaille (IOAM 2005: 37). Monelle siirtolaisuus on syklistä ja perhe saattaa jäädä odottamaan kotikyllään. Moni lähtee matkaan ilman papereita.

Oaxacalaisille siirtolaisuus on yleistä ja luonnollista. Ongelmista ei helposti kerrota kotiväelle, mutta mo-

Jaana Palander valmistui hallintotieteiden maisteriksi vuonna 2008 pro gradu -tutkielman aiheella "Lainlaatijan haasteet ihmiskaupan vastaisessa toiminnassa". Hän toimii julkisoikeuden jatko-opiskelijana Tampereen yliopistossa.

ni siirtolainen joutuu vaikeuksiin virkavallan kanssa ulkomailla oleskellessaan. Yhdysvalloissa pidetään vuosittain noin 22 000 meksikolaista. Meksikon lähetystöt käsittelevät vuosittain noin 20 000 oikeusaputapausta. Lisäksi noin 120 ulkomaalaisesta, jotka odottavat kuolemantuomion täytäntöönpanoa, on noin kolmannes meksikolaisia. (IOAM 2008: 314.)

Siirtolaisuuden psykologiset vaikutukset ja rikollisuus

Oaxacan osavaltion hallitus on perustanut hallinto- ja tutkimuskeskuksen "Instituto Oaxaqueño de Atención al Migrante" (IOAM) maasta lähtevien siirtolais-

ten avustamiseksi. Taustalla on huoli omien kansalaisten hyvinvoinnista ja heidän oikeuksiensa toteutumisesta. Tutkimusjohtaja Lucía Cruz Vásquez'in mukaan viimeaikaisena erityisenä mielenkiinnon kohteena ovat olleet siirtolaisuuden psykologiset vaikutukset ja niiden yhteys rikollisuuteen. Tarkoituksena on toteuttaa psykologisia ja psykiatrisia tutkimuksia siirtolaisuuteen liittyen.

Tähänastisen tutkimuksen mukaan siirtolaisuus voi olla traumaattinen kokemus. Vieraaseen maahan muuttaminen on sellainen elämäntilanne, joka ravisuttaa henkilön elämänjärjestystä ja vaatii oman elämän uudelleenorganisointia, mitä kaikki eivät lopulta saavutakaan. Tällainen suuri elämänmuutos voi horjuttaa siirtolaisen mielenterveyttä. (IOAM 2005: 141 ja IOAM 2008: 304.)

Monte Albán, Oaxaca, Meksiko. Oaxacan laaksoa hallitsivat ennen zapoteekit, jotka aloittivat pääkaupunki Monte Albánin rakentamisen jo vuonna 500 eaa. Vuoren laella sijaitsivat kaupungin tärkeimmät uskonnolliset ja poliittiset rakennukset. Aivan tärkeimpien rakennusten tuntumassa on myös edelleen nähtävissä ison talon rauniot, joiden arkkitehtuuri viittaa aikakauden toisen suuren intiaanikaupungin Teotihuacánin rakennustyyliin. Teotihuacánissa oli puolestaan zapoteekkien kaupunginosa. Myös atsteekkien pääkaupungissa Tenochtitlanissa tiedetään asuneen zapoteekkeja koruntekijöitä. (Arkkitehti ja opas Eloy Pérez Sibaja.)

Viimeisimmässä tutkimuksessa selostetaan, että oleelliset kaksi tekijää siirtolaisten rikollisen toiminnan taustalla ovat:

- elämänmuutoksista johtuvan stressi ja
- epätietoisuus kohdemaan lainsäädännöstä. (IOAM 2005: 149.)

Lainsäädännöissä on eroa mm. seksuaaliseen kanssakäymiseen ja lasten kurittamiseen liittyen. Lisäksi suuri osa siirtolaisista on lähtöisin kylistä, joissa noudatetaan virallisesti yhteisön omaa tapaoikeutta (IOAM 2005: 150). Ongelma on oleellinen ja laaja, mutta toisaalta melko helposti ratkaistava. Viranomaiset, lakimiehet ja järjestöt ovatkin jo vuosikymmenien ajan pyrkinet tiedottamaan siirtolaisille erityisesti Yhdysvaltojen ja Meksikon oikeusjärjestelmien eroista.

Siirtolaisuuden aiheuttamista elämänmuutoksista johtuvan stressin ymmärtäminen edellyttää psykologisia tutkimuksia. Mikä saa henkilön tekemään ulkomailla sellaista, mitä ei tekisi kotimaassaan? Meksikolaiset tutkijat ovat kritisoineet sitä, että oikeudenkäynnissä siirtolaisen puolustusasianajaja ei nosta esille lieventävänä asianhaarana kulttuurillisia tai siirtolaisuudesta johtuvia tekijöitä (IOAM 2005: 159). On kuitenkin erittäin kyseenalaista, voiko siirtolaisuuden aiheuttamasta traumasta kärsivää tai lainsäädäntöä ymmärtämätöntä siirtolaista pitää syynta-keettomana.

Maahanmuuttajien rikollisuuden psykologiaa Suomessa

Suomessa maahanmuuttajanuoret tekevät suhteessa enemmän rikoksia verrattuna kantaväestön nuoriin ja luku on kasvussa (Iivari 2006). Kriminaalipsykologian tutkimus maahanmuuttajista on kuitenkin vielä Suomessakin lapsenkengissä. Suomalaisessa tutkimuksessa käsitellään maahanmuuttajien kulttuurisen sopeutumisen psykologisia ongelmia, yleistä kriminaalipsykologiaa ja maahanmuuttajataustaisten rikollisuutta oikeuspoliittisesta näkökulmasta.

Kulttuurisen sopeutumisen stressin voi aiheuttaa muun muassa syrjintä tai kielitaidottomuus. Erityisesti nuoret ovat riskiryhmässä kärsiä tästä akkulturaatio-stressistä. (Jasinskaja-Lahti 2000: 22–23.) Usein rikoksen taustatekijänä nähdään lapsuuden traumaattinen kokemus (Haapasalo 2008), mutta sekä siirtolaisten että muidenkin rikoksenteekijöiden tapauksessa trauma voi olla koettu myös aikuisiällä. Maahanmuuttajien rikosten syynä nähdään erityisesti sosiaaliset ongelmat ja kulttuuritekijät (Iivari 2006).

Iivarin tutkimuksessa erotetaan kaksi maahanmuuttajataustaista rikoksenteekijätyyppiä. Toinen ryhmä on toimeentuloa ajeltajat ja toinen kovia kokee- neet puurtajat. Erityisesti jälkimmäiseen ryhmään sopii traumatisoitumisen teoria. Ensimmäisen ryhmän maahanmuuttajat eivät ole sopeutuneet hyvin yhteis-

kuntaan, vaan ovat jääneet perheensä helmaan. (Iivari 2006.)

Tutkimuksissa yhdistävänä tekijänä on vanhempien tuen tärkeys ja hyödyllisyys nuorten stressikokemusten ja kriminalisoitumisen estämisessä (Iivari 2006 ja Jasinskaja-Lahti 2000: 44). Edellytyksenä näyttää olevan se, että perheen tuki on rakentavaa.

Lähteet Meksikosta:

GCEO: “Atención al Migrante” Coloquio Nacional sobre Políticas Públicas. Ed. Gobierno Constitucional del Estado de Oaxaca (GCEO) 1999.

IOAM: “Los Rostros de la Migración Oaxaqueña – Salud mental y Cuestión Jurídica”. Gobierno del Estado de Oaxaca 2005.

“Migración, Realidad Cotidiana”. Gobierno del Estado de Oaxaca 2008.

Lähteet Suomesta:

Haapasalo, Jaana: “Kriminaalipsykologia”, PS-Kustannus 2008. Kooste luettavissa Internetissä: https://www.ps-kustannus.fi/tuoteryhmat/tuote/Jaana_Haapasalo/Kriminaalipsykologia/900029408.html.

Iivari, Juhani: ”Tuomittu maahanmuuttaja”. Tutkimuksia 154, Stakes 2006. Kooste luettavissa Internetissä: http://www.stakes.fi/FI/ajankohtaista/Tiedotteet/2006/18_2006.htm.

Jasinskaja-Lahti, Inga: “Psychological Acculturation and Adaptation among Russian-speaking Immigrant Adolescents in Finland”. Sosiaalipsykologisia tutkimuksia, Helsingin yliopiston verkkojulkaisu 2000.